

a "őretől" helyőrség

IRODALMI-KULTURÁLIS MELLÉKLET

2020. augusztus 1.

IV. évfolyam 31. szám

4 Döme Barbara
novellája

6-7 Válogatás
a Karantének
díjazott műveiből

8 Ágoston Szász Katalin
a Múltévbresztőkről

vezérvers

Benyhe István

Erózió

(egy szín pusztulása)

A partra ha kifut a hullám
torlódik s átbukik magán,
kemény sziklát bontó taréja
elhal homokpart hajlatán.

Fehér hab, benne mennyi színből
szivárványba font szín-lidérc;
sötét, sárga, vörös s a kék is
csak prizma-bontotta fehér.

A színeváltozás csodája
tengerbe hulltan szomjazik,
s hajótörökként átkarolja
az élet úszó rönkjeit.

Kisiklik most a múlt kezéből,
bolond szelek hátára kap,
amíg a szárnyát bontó kések
szivárvány íve szétszakad.

Pára kel, baljós sötétlő
a hajdan csendes víz felett,
nem összeférhetetlen cseppek,
gonosz anyagkísérletek.

A tenger árad, forr kavargón,
de többé vissza nem fogad,
elüldözi kit ringatott rég,
mint sas fiát, ha szárnyra kap.

Felül izzón fehér az ég is,
de forró hab tajtékai
vakítják meg s vihardagály
zúdítja barna árnyait.

Túlél már annyi nagy vihart,
s most önmagában kavargó,
végül a sós habok színén
szépen, lassan elpárolog.



Casanova az alvilágban (repszta, aquatinta, 35 × 50 cm, 2004)

interjú

Petőfi népszerűsége Kínában töretlen

Leczo Bence

Li Csen (Li Zhen) Árpád Pekingben végzett magyar szakot, 2000-ben költözött hazánkba. Azóta Magyarországon élő kínaiaknak szóló újságot vezet. Tavaly kiadta az általa mandarinra fordított Petőfi Sándor szerelmes versei című díszkötetet.

– **Igaz lehet az az anekdota, miszerint 1934-ben amikor a kínai Vörös Hadsereg nagyobb veszteséget szenvedett visszavonulás közben, Petőfi Szabadság, szerelem című verse tartotta bennük a lelket?**

– Tavaly a *Magyar Nemzet*-ben olvastam először efféle elméletéről. Igazából egyáltalán nem volt semmilyen kapcsolat a *Szabadság, szerelem* című vers és az akkori Vörös Hadsereg között. A vers később híressé vált négy soros kínai verziója 1933 februárjában Sanghajban látott napvilágot, tehát nagyvárosban, a kínai Vörös Had-

sereg pedig akkor Délkelet-Kínában harcolt keményen, aztán 1934 ősztől kisebb-nagyobb csaták közepette vonult – két éven át – a dél-kínai tartományokon keresztül Észak-Senhszi tartományba. A háború, valamint a hosszú menetelés alatt valószínűtlen, hogy akár a vörös hadsereg katonái, akár vezetői a *Szabadság, szerelem* vagy bármit olvassanak volna. Egyébként a *Magyar Nemzet* állítása szerintem egy szép félreértésből származik. Az utóbbi évtizedben tényleg olvashatunk pár olyan, a hosszú menetelésre emlékező kínai cikket, amelyben a vöröskatonák a *Szabadság, szerelem* eszméjét vallva harcol-

tak. Szellemileg ugyanaz, de nem azt jelenti, hogy ismerték a verset. Az egészet egy 2013-as kínai zenés színházi mélyítette tovább, a nagy sikerű drámában a vöröskatonák összesen hét alkalommal olvasták fel a verset. Szóval a történet alapvetően egy művészeti illusztráció volt, de a képzelet szüleménye.

– **Akkoriban már ismert volt Petőfi neve Kínában?**

– Első fordításai nem is Kínában, hanem 1907-ben Japánban jelentek meg (Csou Co-zsen fordítása, szintén *Szabadság, szerelem*, hat sorban.). Akkoriban néhány kínai író Japánban tanult, és több kínai

nyelvű folyóiratban is olvashatták külföldi szerzők műveit. Lu Hszün (Csou Co-zsen bátyja) – aki elismert kínai író lett – is ott tanult, 1908-ban az egyik Tokióban kiadott kínai magazinban publikált esszéiben nyolc európai forradalmi és romantikus költő között Petőfit is bemutatva. Még Lu Hszün által fordított öt Petőfi-vers 1925-ben megjelent egy pekingi irodalmi lapban, a *Szófonalban*, azonban ezeket nem magyarból, sem angolból, hanem németből fordította. Egyébként Lu Hszün az 1925-ben kiadott esszékötetében így írt Petőfiről: „ez a nagyszerű lírikus költő, magyar hazafi hetvenöt évvel ezelőtt halt meg hazájáért kazah katonák lándzsájának hegyétől. Fájdalom, hogy Petőfi meghalt. Ami azonban még ennél is fájdalmasabb, hogy

verseinek mondanivalója a mai napig ugyanúgy érvényes.” Tulajdonképpen a legelső kínai nyelvre lefordított Petőfi vers, a *Reszket a bokor, mert...* sem Kínában jelent meg, hanem Kolozsváron 1880-ban. Érdekes, hogy nem kínai betűkkel, hanem latin betűkre átirta, nagyon régi, kb. 3000 évvel ezelőtti kínai változatban az akkori versek stílusában.

– **Minek köszönheti a népszerűségét Petőfi Sándor?**

– A huszadik század első évtizedében már többen lefordították néhány versét sanghaji és pekingi újságokba. Ott tevékenykedett leginkább a kínai értelmiség, egyúttal az írók is. Ekkoriban Petőfi még nem lett híres, csak egy lefordított külföldi költő volt a sok közül.

szerkesztőségi terepasztal

„EGY A SZÜKSÉGES”

Bonczidai Éva

Úgy tűnik, ez már az igazi felnőttkor. Legalábbis vannak időszakok, amikor olyanok a problémáim, mint amiken gyerekkoromban dohogtak az akkori felnőttek. Ilyen például az anyagcsere. Falun ezt annak idején – nem túl nyomdafesték-kompatibilisen – úgy mondták egy bölcs öregasszony, hogy egy egész életet végiggürcölünk azért, hogy mindennap szá...junk. A kifakadás furcsa pátusza érintett meg, mert láttam, hogy bármennyire is viccesen hangzik ez, ő bizony komolyan gondolja.

Máskor meg: ha már olyan okos az ember, miért nem talált fel végre egy pirulát, amitől nem lesz éhes, de van benne minden, ami az élethez kell – csak bevinnénk, és mennénk tovább.

Én még nem vagyok ilyen szigorú. A pirula jöhetne olyankor, amikor a csodálatos családoknak ötlete sincs, mit főztek, senki nem kíván semmit, de másfél óra múlva mindenki farkaséhesen nyí a fülemben, hogy mit lehet enni. Csak mon-

danám, hogy kicsi szívem, ahogy mondtad, „semmit” főztem, a C-vitamin melletti dobozból válassz egy nyami tablettát, és szevasz! Persze, amikor úgy ébrednek, hogy sej, de főzhetnékem van, akkor hadd szóljon: Legyen villásreggeli – és lőn! Legyen sokfogásos ebéd, és lőn – persze A, B, C menüvel, mert a legideálisabb világban sem szeretné mindenki ugyanazt... Majd legyen nagy vacsora nagy társasággal – és lőn! (Persze az étkezések között finom rágsálnivalót is kínálhatnék. És aznap, amikor főzhetnékre ébrednek, csak úgy mellékesen a legálább háromszor étkezés apropóján háromszor is dudorászva megterítenék, majd tállalnék, s ha már mindenki jóllakottan pisolyog, leszedném az asztalt, elmosogatnék és dudorászva elpakolnám a szárazra törölt edényeket, evőeszközöket.) És lőn este, és lőn reggel, második nap... S mind így, míg a világ világ, és főzhetnékre ébrednek.

De az az igazság, hogy – én sem értem, miért – ritkán ébrednek erre.

Kedves olvasó, ne aggódj, most nem sirám következik, amelyben hosszasan kárhoztatom a házimunkát, és nem is feminista kiáltvány, amelyben az egyenlőtlenségeket rovom fel. Inkább a kedv a kulcsszó – honnan van az embernek kedve bármit is tenni? Máskor meg miért lesz kedvetlen? Magyarázhatunk bármit az időhiánnyal, a folytonos rohanással, de oda is kilyukadhatunk, hogy a kutya is a jó dolgában vész meg. A dédnagymamám még lúggal mosott, az utcakútról hordta a vizet, tüzet rakott, hogy megmelegíthesse, és sorolhatnánk, mennyi vesződséggel járt a nagymosás, és mennyivel nagyobb munkát jelentett a mosogatás is, ma meg ülünk az illatos lakásainkban, gombnyomásra mos a gép ruhát, edényt, sokszor mégis sóhajtozva teregetünk, pakolászunk, mert végtelenül unjuk ezt nap mint nap megtenni. Nehéz lenne megértetni dédnagymamámval, hogy mi a csuda bajunk van. És azzal is nehéz elszámolni, mit kezdtünk a mosás-

nyi-mosogatásnyi idővel, amely a gépek hatékonysága miatt felszabadult. Boldogabbak lettünk? Megtanultuk örömmel elvégezni mindazt, amit mégis meg kell tennünk? Megtanultunk egyáltalán örülni?

Vigyázz, kedves olvasó, igen csálóka ez a gondolatmenet! Mert nem a munkával járó vesződség veszi el az ember kedvét, és nem a munka megkönnyítése hozza meg.

Visszatérve az anyagcserehez: egy ideje felfigyeltem arra is, hogy vannak filmek, melyekben a főszereplő sosem főz, mos, takarít – nagyon-nagyon sok ilyen film van. Jó filmek. Vannak ilyen könyvek is – jó könyvek. (Olyan is van, amelyikben a főhős nem eszik – elképesztő.)

Visszont a bogarat egy világjáró ismerősöm ültette a fülemben. Amikor arról kérdeztem, mi kell ahhoz, hogy az ember elbiciklizzen Kínába, akkor nevetve mondta, hogy akarat – eldöntöd, és megszervezed, de nem azon kezdesz agyalni, hogy mikor mit eszünk, mert akkor semmi értelme. Kiválasztod az út-

vonat és mész – ennyi. (Az olyan ember, aki úgy kel fel, hogy ma mit eszünk, üljön otthon és főzzön – értettem meg a szentenciát.)

Aztán felrémlt, hogy ezek nem új keletű bölcsességek. A háztartás gondja régi nyűg – alá lehet rendelni neki az életet, de nem érdemes. Szegény Márta! Amikor Jézus meglátogatta Betániában, igazán ki akart tenni magáért, sürgött-forgett. Főzött – abban a stresszben, ami évekredek óta ugyanúgy elkapja az asszonyokat, ha illusztris vendéget várnak az asztalukhoz. Mária viszont Jézus lábához ült, és hallgatta őt. Amikor Márta dorgálni kezdte a testvérét, aki magára hagyta a házimunkában, Jézus ezt mondta neki: „Márta, Márta, szorgalmas vagy és sok mindennel törődsz, pedig csak egy a szükséges. Mária a jobbik részt választotta, melyet nem vehetnek el tőle.” (Lk. 10:38–42)

Talán a kedv ilyen könnyű helyen áll: nyűglődés, vesződség – ne adj' Isten zsembeles – helyett bizony időnként a jobbik részt kell választani.

tárca

MÉG NINCSEN KÉSZ

Pozsonyi Ádám

Perceken át nézte a levelet.

Az óra szorgosan ketyegett a falon, lent az utcán az autók föl-alá szaladtak, fék csikorgott itt-ott, a rendőr felírt valakit, a kávéházban egy pincér csinos borraivalót zsebelt be, s egy szemrevaló hölgy harmadszor és végleg közölte az udvarlójával, hogy többet nem óhajtja látni, ő meg csak ült ott a gép előtt, kissé előrehajolva, és bámulta a betűket.

A levélben egy ismerőse megköszönt neki valami régi dolgot, méghozzá meleg, baráti hangnemben.

Nem érzett örömet. Sőt. Mélységesen fel volt háborodva.

Talán furcsának tűnhet, hogy egy ember zaklatott lelkiállapotba kerül azért, mert egy ismerőse, akivel egy teljes évtizede haragot tart fenn, baráti hangot üt meg egy levélben, de ez történt.

Legbelül felberregett egy jelzőkészülék, mint amikor az ember át akar hajtani kerékpárral a töltésen, s bár a vonat még nem látható, egy hang a fejben ezt ordítja: „Veszély! Veszély!”

– Még nincsen kész! – ezt dörmögte, majd dühösen hátráltozott székét, felpatant, és járkálni kezdett a szobában.

– Még nincsen kész! – ezt mondta ismét, és meggyújtotta a kis bádogedény alatt a gázt, amiben a vizet szokta melegíteni a kávéhoz.

Mikor elkészült, beletöltötte a tejet, töprengve kavargatta, majd az ablakhoz lépett. Míg kortyolgatta az italt, és megbámulta a szemközti építkezésen dolgozó munkásokat, próbálta dühbe lovalni magát, és úgy állt útjába a lelkébe alattomosan tolokódó megbékélésnek, mintha egy gyanús ismeretlent akarna feltartóztatni a lakásajtóban.

Órizte ellenszenvét. Óvta, dédelgette. Próbálta táplálni. És rettenetesen megijedt, mert érezte, hogy csökken a lángja.

Gyújtósként emlékek után kapkodott. Ül otthon a fotelben, gyanútlanul, a szokásos esti agglegényhangok, zörgések és szöszmötölések biztonságában, s hirtelen csöng a telefon.

Felveszi.

Ez az alak van a vonal túloldalán, s neki állt őt szidni. Gyalazza vagy huszonöt per-

cig, majd mire végre szóhoz jutna, ennyit mond:

– Hívjál vissza, drága a telefon!

Ivott még egy kávé, s járkált tovább.

Harkály úrnak még találkoznia kell az íróval, és ott rondán kell viselkednie, mire a – nagy tehetségű – írónak fölényes intellektussal, lenézően kell mondania gúnyos és cinikus bölcsességeket, amikből kiderülhet az ő nagysága.

Az ablakra nézett. Észrevette, hogy szűrűkül.

– Hogy jön ahhoz ez az alak, hogy megint beleköpjön a levesembe?

Belevágta a pléhedénykét a mosogatóba, és kivette a szekrényből a cukrot. S közben nyugtázta, hogy ez a düh kevés. Ezzel nem jut el a történet csúcspontjára.

Harkály hiteles ábrázolásához szüksége volt a gyűlöletre, a haragra és az ellenszenvre, amibe belemáthatja az ecsetjét, hogy élethű legyen a kép.

Harkálynak a kisregényben még igen sok ellenszenvet kellett cselekednie, még sokszor kell hiúlnak, gőgösnek, ostobának és lekezelőnek lennie – amilyen amúgy a valóságban is.

Még sokszor kell lennie olyannak, akit ő mélységesen megvet, aki halálosan idegesíti, akinek a fejére oda tudna sújtani egy husággal – főleg, amikor hátradól a székben, s két keze ujjait összeérinti, majd pislog.

Igen, ez az ütési energia ad nyomatékot tollának, mely a papíron rója a sorokat.

És erre most itt jön ez az alak, és békülni akar!

Pittyenést hallott.

Letette a bögrét, és a géphez lépett.

Új üzenet. Feladó: Harkály Gábor.

Csak az első két szót tudta elolvasni. „Kedves barátom!”

Hangtalanul felsikoltott.

– Ne! A rohadt életbe is. Hát még nem vagyok kész!

Az égerhez kapott – a bögre majdnem felborult közben –, s kilötte az oldalt. Ezt most ő nem olvassa el, de holnap se, meg holnapután se.

Felkelt a székéből. Tett még egy kört a szobában, majd kapkodva visszaült a he-



Kávéházak bolondja (café creme) (repszítés, aquatinta, metszet, 50 × 33 cm, 2001)

lyére. Megpróbálta felidézni magában a korábbi évek vitáit, feszültségeit, és dolgozni kezdett.

Azt a gyanús idegent ott az ajtóban egy darabig talán még fel tudja tartóztatni, de érezte, hogy sietnie kell.

interjú

Nevét is sokféleképpen fordították, Peituanfe, Bidefei, Peidufei stb. Mostanra már Peiduofei a standardizált neve Kínában. Lu Hszün 1933-ban *Korunk* című folyóiratában idézte Petőfit öt fiatal forradalmi író emlékének szóló nekrológban, melyben pont szerepel a *Szabadság, szerelem*. Ezt a fordítást Baj Mang jegyezte, Lu Hszün pedig véletlenül találta meg egy tőle kapott, 1887-es bécsi kiadású Petőfi-kötetben. Ott a *Szabadság, szerelem* négy soros német változata olvasható. Ugyanarra az oldalra írta be saját fordítását a fiatal forradalmár. Ezt a német Petőfi-kiadást ma mútárgyként őrzik a pekingi Lu Hszün-emlékmúzeumban. A Lu Hszün által publikált cikk címe *Az elfeledettek emlékére*, a nekrológ magyarul is elérhető az interneten. Ebben írta le a kínai író, hogy két évvel korábban, a Kuomintang-kormány elleni tevékenység miatt kivégezték több társával együtt Baj Mangot, aki halála előtt még kilenc Petőfi-verset is publikált a Lu Hszün szerkesztette sanghaji irodalmi folyóiratban, az *Áradatban*.

– Petőfi beleillett a kínai történelmi narratívába?

– Nagyrészt igen. A huszadik század első felében Kína még „félfeudális és félgymnasti helyzetben” volt. Petőfi, és a hasonló kaliberű európai költők forradalmi szellemiségét nagyon szerette Lu Hszün és kortársai. Ez idő tájt az említeteket kívül több Petőfi-vers jelent meg Kínában, 1931-ben a *János vitéz*, 1940-ben pedig az első, japánból fordított, 25 válogatott verset tartalmazó kötet. Petőfi viszont még ekkor sem lett annyira híres.

1949-ben létrejött az új Kína, és 1950-ben sok más mellett a tankönyveket is áttervezték. Lu Hszün nekrológja belekerült az akkori középiskolás irodalmi tankönyvbe. 1950-től minden diák megismerte a cikket, és egyúttal megismerte Petőfit és a *Szabadság, szerelem* című verset. Aki csak tanul, mindenki megismeri Petőfi nevét, és fejből tudja a verset is. A *Szabadság, szerelem*nek Baj Mang előtt és után több más kínai verziója is volt, de az övé a legnépszerűbb. Volt egy második hulláma is Petőfi kínai népszerűségének. 1980-ban megjelent *Az élet derekán* című kínai regényben, a szerző, Sen Zsung idézte Petőfi *Lennék én folyóvíz* című versét.

Két év múlva a regényt megfilmesítették. A kínaiakat ekkor hódította meg Petőfi egy újabb verse. Örömmel mondom, hogy a regény magyar kiadása ma még kapható az antikváriumokban. Míg a *Szabadság, szerelem* a leghíresebb külföldi vers Kínában, a *Lennék én folyóvíz* az egyik legszebb romantikus darabként ma is népszerű a kínai emberek között. Az elmúlt hetven évben több jó minőségű Petőfi-fordítás is megjelent, például a Szun Jung-féle *Petőfi válogatott versei*. Érdekes, hogy a műfordító eszperantó nyelvből dolgozott. A 64 verset tartalmazó könyvet tavaly ismételt kiadták *Lennék én folyóvíz* címmel. Ma a kiskőrösi Petőfi Szülőház és Emlékmúzeum kertjében a költő külföldi fordítóinak szobrai közül kettő a már említett kínai műfordítókat: Lu Hszünt és Szun Jungot ábrázolja. Jelenleg három kínai városban (Peking, Sanghaj és Csungking) négy Petőfi-szobor áll, mindegyiken a Baj Mang-féle *Szabadság, szerelem* olvasható. Petőfi népszerűsége Kínában töretlen.

– Lefordította mandarinra Petőfi szerelmes verseit. Miért erre a témára esett a választás?

– Petőfi versei leginkább kétféle tematikát dolgoznak fel: vannak forradalmi és szerelmes versei. A szerelem a világon mindenhol jelen van. Ha a forradalmi verseit, mondjuk a *Nemzeti dal*t lefordítjuk, a legtöbb kínai olvasó nem tudja, miért íródott a mű. Nincs háttér-információjuk, nem tudják, hogy milyen társadalmi viszonyok uralkodtak Magyarországon és mi történt 1848. március 15-én. A szerelem mindenki által megélhető. Petőfit pedig azért választottam, mert rajta kívül semelyik magyar költő nevét nem ismerik Kínában. Hiába bizonygatom, hogy ez meg az egy nagyon híres és nagyon jó magyar költő verse, nem tudják, hogy kiről van szó. Petőfi már be van járva. Ráadásul a magyarul tanuló kínai emberek körében népszerű vélemény, hogy Petőfit korábban nem jól fordították. Közmegegyezés, hogy ki kell javítani a hibákat. Ez hát a három oka annak, hogy Petőfi szerelmes verseit lefordítottam.

– Magyar szakon tanult Pekingben. Mi vitte rá, hogy ezzel foglalkozzon?



Li Csen (Li Zhen) Árpád az általa fordított Petőfi-kötettel

Fotó: Éberling András

– A középiskolában nagyon szerettem az idegen nyelveket, tanultam angolul és japánul is. Akkoriban Kínában a legjobb, ilyen tudományterületen működő képzés a Pekingi Idegen Nyelvek Egyetemén volt. Kínában máshogy működik a felvételi rendszer, az egyetemek a tartományok számára évről évre változó szakokat adnak meg választhatóként, ráadásul fix a létszám, a pontrendszer pedig tartományonként változik. Mikor én kezdtem, 1988-ban, a vizsga előtt már tudtam, hogy a Pekingi Idegen Nyelvek Egyetemén csak két szakot választhatok abban az évben Senhszi tartománybeli lakosként: angolt hétfős vagy magyart háromfős csoportban. Akkoriban csak ott tanítottak magyart, és nem évente indult csoport, hanem ritkábban. Tizenheten voltunk a szakon, négy évig tanultunk magyarul. Ezzel a végzettséggel el lehetett helyezkedni a minisztériumokban, akár a hadsereg központi vezérkarában is. Az épp Magyarországon szolgáló kínai attasé is magyar szakot végzett. Most Kínában már több egyetemen van magyarnyelv-képzés a két ország elég jó kapcsolatainak köszönhetően.

– Nehéz volt megtanulnia magyarul?

A magyar nyelv a világ legnehezebb nyelvei közé tartozik a kínai és az

arab mellett. De van egy fordulópont a nyelvtanulásban: először nehéz, aztán látom, hogy mit tudok, onnantól kezdve pedig egyszerű befejezni. A négyéves képzés elég volt rá. Szorgalmasan tanultunk, egész jól elsajátítottuk a nyelvet. Persze aztán nem lehet leállni, gyakorolni kell, hogy ne felejtünk.

– 2000-ben költöztek Magyarországra. Mi hozta Budapestre?

– Nem jártunk itt korábban. Sok sorstársamhoz hasonlóan a jobb kereset miatt jöttem Magyarországra. Először irodai ügyintéző lettem, később pedig újságot alapítottam. Akkor még nem volt mindenkinek okostelefonja, kellett egy újság, ezen keresztül adtunk hírt a Budapesten élő kínaiaknak *Kínai Idők* néven. Tizenkét évfolyamot ért meg a lap, míg végül megcsappant az érdeklődés, és leáldozott a nyomtatott újságnak. A csúcsidőben öten dolgoztunk a szerkesztőségben, és 1500-as példányszámot is elértünk. Könnyen megszoktam Budapestet, nem voltak nagy nehézségek. Természetesen vannak kulturális különbségek, viszont nincs kínai negyed. Persze, van ilyen nevű kereskedelmi központ, de nincsenek a nyugaton látható Chinatownhoz hasonló negyedek, ahol csak kínaiak élnek, szét vagyunk szórva a városban, emiatt sokkal könnyebb az adaptálódás is. Az itteniek pedig sosem akartak tömörülni, más a története az itt élő kínai közösségeknek, mint a nyugaton élőknek. Ők régebben költöztek ki, és akkor mindenki a saját nemzetisége szerint szeparálódott, mindenki a sajátjait kereste.

– Vannak markáns különbségek a kínai és a magyar emberek között?

– A rassz, a kultúra és az életfelfogás. A konfucianus kultúrának köszönhetően a kínaiak fegyelmezettebbek. Konfuciusz kétezer éve megtanította, hogy tisztelni kell az Eget, az időseket, a természetet, a hagyományt és azt az utat, amire születünk. Európában másképp élnek meg. Azt lehet mondani, hogy a járvány kezdetén sajnos elég sok magyar nem szívesen hordott maszkot, volt több olyan eset is Pesten, hogy másképpen néztek a boltokban maszkot viselő kínaiakra. Emiatt enyhe kultúrakonfliktusnak is minősíthetnék a jelenséget.

Szerencsére a probléma gyorsan megoldódott, hiszen köztudott lett, hogy a maszkviselés a legalapvetőbb védekezés a vírus ellen. Mint ha Kínában szigorúbban vennék a szabályokat. A kultúrafogyasztásban is látok különbségeket: az európaiak jobban kedvelik a komolyabbat és konzervatívabbat, fontosnak tartják a személyeset. Ha tipikusan európai vívmányt kellene mondanom, az operát említeném. A kínai kultúra nyugodtabb és türelmesebb, a kollektívizmusra kell szépen figyelni az embereknek: például ott a természetábrázoló festészet dívik, és a hímzés.

– Nincs honvágya?

– Van. Hiányzik a szülőföld, a rokonok. Ráadásul most nem olyan könnyű eljutni Kínába, kevés a repülőjárat, otthon pedig kötelező fél hónapos karantén vár. Legutóbb tavaly ősszel voltam otthon, azóta itt vagyok.

– Hogy lett végül Árpád a neve?

– Pekingben a magyar szakon kaptunk egy magyar lektort, akit az ELTE küldött a két ország közötti oktatási együttműködésnek köszönhetően. Az első órán minden hallgatónak adott egy magyar nevet. Lilla, Vera, János, Tamás, Attila, Rózsa, Klára, Tibor, Csaba. Először Tamás lettem, de mondtam neki, hogy az nem annyira magyaros név, erre mondta, hogy akkor legyen Árpád.

– Petőfivel továbbra is foglalkozik?

– Természetesen, sőt egyre úgy érzem, hogy erre születtem. A tavaly kiadott kötetem 170 verset tartalmaz, a költő hősi halálának 170. évfordulójára jelent meg. Tervem szerint 2023-ban, születésének 200. évében 200 versből álló új kötetet adunk ki, abban pedig már forradalmi versei is lesznek. Több lábjegyzetre lesz szükség a történelemtől, ezek segítenek majd a versek megértésében. Másrészt pedig a költő kutatásában is részt veszek. Tudjuk, hogy mind a születési, mind a halálzási körülményei zavarosak, egy objektív, valós képet kell kapni róla. De bárhol is legyen, Petőfi a magyar nemzet hőseként és halhatatlan szimbólumként örökre megmarad az irodalomban és a történelemben egyaránt.



Fotó: Éberling András

novella

SANYI KOVÁSZT ETET

Jaj, Istenem, meghalt, kimúlt, vége! Sanyi, hívjad a doktort, a plébánost, vagy ne is, gyere inkább, támaszd fel, de azonnal! Ébredjél már, te rézszezd disznó, miattad pusztult el, hát csináljál valamit, különben agyonüttek! Végünk van, most tényleg bezárhatjuk a boltot!

Fogom a dunsztosüveget, szemmagasságban tartom és könnyezek. Siratom az elpusztult kovászt, amit ez az impotens uram kinyírt. Egy hete neveli, eteti, már olyan szép kövér volt, most meg tessék, összeesett, olyan lapos, mint a gutaütés. Sanyi, gyere már!, kiabálok ismét neki. Mi a nyavalya lett a kovással? Most hogy sütsz estére kenyeret az internetes péktanfolyamon? Hogy vigyen el a devla, nem hiszem el, hogy veled ver engem az ég!

Csak hogy értsék: úgy kezdődött, hogy újabb programot kellett kitalálnom a drága vendégeimnek, különben nem jönnek a mi szerény kis vendégházunkba. Falusi turizmusból él a faluban szinte mindenki, nagy a verseny, ha nem adunk valami extrát, ránk se nyitják az ajtót. Aztán egyik éjszaka, amikor a vacsorára betolt disznótoros nem hagyott aludni, kitaláltam a „Sanyi csodái” elnevezésű programsorozatot. Volt ebben már minden. Sanyi, az uram, vízen járt, meghalt, karanténba került, hogy vírus fejlődhessen a testében, halott egeret támasztott fel, pálinkát fakasztott a kő-Buddhából. Azt most ne firtassuk, hogy ezek a programok sosem sikerültek tökéletesen, vagy inkább sehogy sem, de a népek jöttek, mert kíváncsiak. Nekünk meg persze ebből van bevételünk. Mivel rossz alvó vagyok, és éjszakánként az internetet böngészve próbálok megkeresni a legdivatosabb programokat, most is találtam valamit, ami vendégcsalogatónak kiváló.

A városiak mostanság kenyeret sütnék, nem is akármilyet, kovászos cipót. Hogy a fene egye meg a jódogukat. Az élesztős nem jó, mondták a Facebookon, az puffaszt, meg ártalmas. Még hogy puffaszt, röhögök, ha én adnám neked, és azt mondanám, kovászt, semmi bajod nem lenne tőle. Tapasztalatból beszélek, higgyék el. Ezek a drága vendégek még a lejárt szavatosságú joghurt után is megnyalják az ujjukat, csak tudni kell tálalni, meg kínálni. Én meg tudom, mit hogy kell eladni. Szóval, miután kiböktem, hogy most a kovászlás az egyik legjobban keresett tevékenység, rögtön elhatároztam, Sanyival ezt fogom csináltatni. Azonnal fel is keltetem, adtam neki egy felest gyorsítónak és megnéztem vele vagy tíz

videót a kovázkészítésről meg a kenyérsütésről. Köztük volt Peti, a pék kisfilmje is. Peti, a pék nagyon csinos fiú, szépen öltözködik, farmerből van a köténye meg a simlis sapkája is. Ilyet még nem láttam faluhelyen, de bevallom, nagyon tetszik. Aztán ez a Peti kitalálta, hogy az interneten tanítja a népeket kovászt készíteni, na meg cipót sütni. Amikor megláttam, hogy többen nézték meg a videóját, mint Sanyi fuldoklását a kanálisban – pedig az szinte mindent vitt –, elhatároztam, Sanyiból is péket csinálók, aztán idecsalogatunk mindenkit a városból. Egész éjszaka varrtam meg hímezttem, csináltam kötényt Sanyi vagyok, a pék felirattal. Később rájöttem, elég lett volna csak annyi: Sanyi, a pék, de akkor már késő volt, mert túl voltam a mosáson meg a keményítésen. Reggel Sanyit átszalasztottam a henteshez, hogy kérjen tőle egy fehér simlis sapkát, küldtem neki egy kis felmikrózott bolti pogácsát cserébe. Másnap megköszönte, azt mondta, érződött rajta, hogy szeretettel gyúrtam. Hát még jó, mondtam, nem adok ki selejtet a kezemből. A sapkára három napraforgót hímezttem, hogy jelezze a minőséget, és mindenki tudja, Sanyi nem gagyi, hanem a legjobb.

Amikor a köritéssel elkészültem, rögtön feltettem az internetre a legújabb programunkat, Sanyi fotójával. „Sanyi, a pék internetes tanfolyama, minden hétfőn reggel kilenctől.” Azért hétfőn reggel, mert akkor Sanyi talán még józan, ha figyelek rá rendszeresen. Megadtam a számlaszámot, hol lehet fizetni, meg a vendégházunk címét, ha valaki esetleg élőben szeretne találkozni a sztárral. Mert ahhoz kétség sem fért, hogy az uram ettől a zseniális ötletemtől most berobban a médiába. Sanyi a fotón az új kötényében és a simlis sapkájában úgy bazsalygott, mint a vadalma. Kezében egy szép kenyeret tartott, amit ugyan a diszkontból hozattunk, de cseppet megbabráltam, bevagdostam, kicsit megkapattam a kéréget, szóval megszólalásig olyan lett, mintha háznál készült volna. Reggel nyolckor tettem fel az internetre az új vendégcsalogatót, kilenckor már annyian lájkolták, mint a múltkor a pálinkafakasztást. Úgy látszik, rákaptak Sanyira, most már bármit csinál, nézik meg követik. Így kell mondanunk: követik. Az unokámtól tanultam ezt a szót, azt mondta, így hívják, ha valakinek a nyavalyáira sokan kíváncsiak. Virdzsikém tanított meg a facebookozásra is, azt mondta, mama, aki nincs fent a Bookon meg az Instán, az nem is létezik. Ezt az Instát még nem tanultam meg,

mondtam neki, halasszuk húsvét utánra, akkor már jobban ráérek.

Miközben azt figyeltem, hogyan szaporodik a pénz a számlánkon a péktanfolyamnak köszönhetően, Sanyi elkezdte etetni a kovászt. Szerencsétlennek óriási fekete karikák lettek a szeme alatt a kialvatlanságtól, de hát valamit valamiért, mondtam neki, amikor panaszkodott. Emlékeztettem, hogy eddig mindig bejött, amit kitaláltam, minden egyes programunk busásan megtérrült, még akkor is, ha tulajdonképpen beégtünk vele. Ezt is Virdzsikétől tanultam. Ő mondta: mama, nagyon égő, amit Sanyi papa művel. De ha égő, ha nem, mégis ezek követik már, mi meg ebből élünk, ebből megyünk majd Balira, hogy Juci, a szomszédasszony megpukkadjon az irigységtől. Ebből futja pálinkára is, nekünk a minőségire, a drága vendégeknek meg a diszkontosra. De hát jó az is, a negyedik, ötödik pohár után már panaszkodni sem szoktak. Sanyi szeme meg azért kialvatlan, mert folyamatosan a kovászos videókat bámulja. Olyan, mintha tényleg érdekelné a dolog. Jegyzetel, bőszen bólogat, magában motyog. Amikor kérdezek tőle valamit, meg sem hallja. Úgy rágyógyult Peti pékre, mint tavaly a pornóra. Remélem, ebből több hasznom lesz, mint abból volt. Az elején ott is bíztam, reméltem, majd csak megkíván, ha azt a sok meztelenkedést nézi, de hozzám se szólt, nemhogy az otthonkám alá nézett volna.

Tegnap este azt mondta, kipróbálja a dagasztást, nem szeretne lebögni az internetes tanfolyamon. Miután megitta a két sörét meg a pálinkáját, feltúrta az inge ujját és szitalni kezdte a lisztet. Közben bőszen nézte a jegyzeteit. Aztán levette a polcra a dunsztosüveget, amiben a kovászt tartja. Lássanak csodát, szép kövér, hízott kovász volt benne, úgy megnőtt az a kicsike liszt- meg vízkeverék, hogy csuda. Nagyon meglepődtem, bevalom, az elején egyetlen fillért sem tettem volna rá, hogy ebből bármi lesz. De úgy látszik, Sanyi mégsem annyira hülye, mint amilyenek gondolom. Ezt persze nem mondom neki, még csak meg sem dicsérem, mert a végén elbízna magát. Annyit azért kérdeztem tőle: mivel buherálta meg a kovászt, hogy ilyen szép lett? Vérig sértődött, csapkodta az ajtót, azzal fenyegetőzött, hogy leveszi a kötényt, és soha többé nem lesz „Sanyi csodái” program a vendégházunkban. Ettől persze kissé megijedtem, jobban, mint attól, hogy összeszűri a levet a szomszédasszonnyal, akinek nagy melle meg kerek csípője van. Anyám min-

Döme Barbara



„Vegyétek és egyétek” – illusztráció Szunyogh Szabolcs Jézus, az emberfia című könyvéhez (Noran Libro Kiadó, 2019)

dig azt mondta, attól nem kopik el az uram micsodája, ha másnál is használja, legfeljebb ügyesedik. Én is ezt vallom. De ez a köténylevétel azért más, ha ezt tényleg megteszi, nekem befellegzett. Már vagy százan kifizették az online péktanfolyam árát, én meg elköltöttem a pénzt, megvásároltam azt a takarítógépet, amelyet Jucinak vett a fia, nehogy azt higgye, hogy csak nekik futja ilyen puccos dologra. Miután Sanyi kihisztizte magát, gyorsan kibékítettem egy sörrel meg két felessel. Ha ügyes leszel a dagasztásban, kapsz még egy sört, húztam el előtte a mézesmadzagot. Hatott, azonnal nekilátott a gyúrásnak. Rossz volt nézni, amit művelt. Csiriz lett a lisztből, a vízből meg a kovászból. Minden ragadt körülötte, állandóan engem pattogtatott, hogy menjek és lisztezzem be a kezét meg a tálát. Majdnem sírva fakadtam, és azért imádkoztam, nehogy valaki betoppanjon, és meglássa Sanyi bénázását, mert ha ezt bárki elterjeszti, tényleg lőttek a péktanfolyamnak. Mivel láttam, hogy az uram baromi ideges, és én is az voltam, mindkettőnknek töltöttem a jobbik pálinkából egy kis nyugtatót. Az ötödik, hatodik pohár után már csak röhögtünk a borzalmas állagú kenyéren, ami Sanyi kezei közül kikerült. Kemény lett, mint a kő, a belseje meg tömör, keletlen. Próbáltam lenyelni belőle egy falatot, de olyan savanyú volt, hogy azonnal kiköptem. Öblítés gyanánt én is leküldtem egy sört, úgy berúgtunk mind a ketten, hogy a végén Sanyi csak felhajtotta az otthonkám. Mivel így alakult az esténk, nem csoda, hogy az uram megfélemedezett a kovász etetéséről. Reggelre az addig már szép kövér kovász teljesen összeesett, használhatatlanná vált.

Na, most épp itt tartunk, s mivel Sanyi a füle botját sem mozdítja, kénytelen vagyok én kitalálni valamit, hogy feljavítsam a kovászt, mire kezdődik az internetes tanfolyam. Etetni már fölösleges, az attól egy óra alatt nem lesz jobb, úgy sejtem, végleg kinyírtuk. Rémlik, mintha

tegnap este Sanyi pálinkát töltött volna bele, miközben azt hajtogatta: Igyál, kicsi kovászm, ma ünnepelek, te is megérdemled a finom pálinkát. Valószínűleg ekkor ölte meg. Most már mindegy, nekem egy dolgom van, valamit csinálni a kovással, amitől olyan állagú lesz, mintha tényleg jó lenne. A kenyérbe majd titokban élesztőt teszünk, már ha egyáltalán Sanyi képes lesz tésztát gyúrni és nem ég be úgy, mint tegnap este. Az órára nézek, harminc percem maradt a tanfolyam kezdetéig. Miközben Sanyit nyagatom, hogy keljen fel, vegye fel a kötényt meg a sapkát, a kinyírt kovászt három edénybe töltöm. Az egyikhez jó habos mosószert keverek, a másikba kólát töltök, a harmadikhoz szóda-bikarbónát adagolok. Egyik rosszabbul néz ki, mint a másik. Ránézésre sem hasonlítanak arra, amire kellene. Közben Sanyi kitántorog a konyhába, bűzlik, mint a cefre, még jó, hogy ezt az internetezők nem érzik majd. Kezébe veszi a dunsztosüvegben maradt kovászt, beszélni kezd hozzám. Ne haragudj kicsi fiam, mondja neki, nem akartalak megölni. Sosem láttam még ilyet, Sanyi könnyezik, a könnyecsek a kovászból landolnak. Milyen undorító, gondolom. Ekkor veszem észre, hogy a kovász hízni kezd. Sanyi szeme elkerekedik a látványtól, aztán azt mondja: Ha ma nem hagysz cserben, kis kovászm, holnap más finomságot is kapsz apucitól. A kovász ettől még magasabbra emelkedik. Az órára nézek, kilenc van, kezdeni kell az internetes tanfolyamot. Miközben bekapcsolom a kamerát és Sanyit a monitor elé állítom, arra gondolok, mekkora nézettséget tudnék csinálni, ha élő adásban ledarálnám Sanyit és belekeverném a kovászába. Ha egy csepp könnytől beindult, attól biztosan óriásira hízna, akkorára, amilyet még nem látott a világ. A szomszéd Jucit megütné a guta, ha látná.

Hol is van a húsdaráló?, kérdezem Sanyit, mielőtt beköszönök az élő adásba: Jó reggelt, drága vendégeink!



Cím nélkül (hajótemető) (olaj, vászon, 60 × 120 cm, 2016)

vers

Varga Melinda

Mély

Egyre bennebb és bennebb merészkedik,
oda vágyik, ahol eloszlik a félelem,
mint az eső után a levegő, kitisztul,
a vízpára emlékeztet csak a mennydörgésre,
de a felhők közül kikandikál az ég kékje.
Egyre bennebb és bennebb megy,
ahol még nem járt ember,
az erdei ösvényen túli tájra.
Már nem fél, és nem törődik semmivel,
tudja, hogy az állatok nem fogják bántani,
oda vágyik, ahol nincs ember, csak szelíd őzek szeme.
Betakarózik az avarral, mohára hajtja fejét,
a hold megvilágítja az ösvényt,
amelyen csak előre, mindig csak előre tart,
nem néz vissza, nem számolja a napokat sem,
hogy mióta van úton. Csak el akar jutni
a legmélyebb pontig, a legsűrűbb időig.

Csillag Tamás

Valami elveszett,
azt hiszem

Valami elveszett, azt hiszem,
valami nem összeszerelhető,
valami nem visszalapható,
valami, amit nem a szalag hoz,

mégis odaállítanának ahhoz a szalaghoz,
valami elveszett, azt hiszem,
a szememben mosakodó madár,
a mosolygódrombe rakott fészkek,

a jóféle bánat, a tisztára
ríkató, most nincs velem semmi,
csak a nyitva felejtett hűtőajtó
ledfényű kivégző négyszöge.

A konyhánkban szinte ravatali
a csend, csak a kompresszorok
zümögnek, csak csigolyáim
ropognak, hogy kiegyenesedjek

végre, mint a lábukról levert fák
törzsei a földön. Kiáltani kellene,
de csak a közeli éjjelnappali
bedrogozott pincebogarai ordibálnak

valamit a tűzről, meddő tulipánokról,
egy meggyárvult országról,
s a kegyelemről, ami nincs velem.
Találj rám, édes istenem.

Anyám

Olvasni tanított minket, ha
nem volt, magát osztotta szét.
Anyám a keveset szerette,
a dolgok rosszabbik felét.

Anyám ajkán szitok, ha volt,
egy ország keserve volt ott.
Lepkéné lehetett volna,
– bebábozódott.

Mikor a szavak
visszatalálnak
hozzám

Mikor a szavak visszatalálnak
hozzám, hoznak magukkal mást is.
Itt hallani a tücsköket éjjel,
egy-egy kamion menet zaját is.

Hallani, hogy mozdul a sötét,
mintha nagy levegőt venne. Hallgat.
Magyar ez a csend, tehetetlen
a csillag és száraz a szápadlat.

Mikor a szavak visszatalálnak
hozzám, a torok elszorul,
mintha nem történe semmi.

Olyankor bennem egy
megbetegített ország
próbál újra kiszínesedni.

Nem jön le

Nem jön le,
hiába kaparom, nem jön le,
felcicomáz valami rossz előérzet,
látom kiönteni mosolygódreimből,
betömni a pórusokat,
a milliányi krátert.
Itt vagyok arcom megrongált
buszmegállójában,
s mintha a fiamra ismernék,
a dacos, néma fiamra, pedig csak én vagyok.

Hiába kaparom, hiába.
Nem ragyogja körbe semmilyen glória
a homlokom, hogy elvigyen innen,
csak a huzat verdes valahonnan,
mint egy elcsigázott költőzömadár szárnyai.

Nem akarom így látni magam,
tíz körömmel a tenyeremben,
nem akarom, hogy a fiam így lásson.
Belebámulok a tükörbe.
Várom, hogy leszidjon valaki.
Bárki, akinek ellentmondhatok.

Szondy-Adorján György

Átkozott óhaj

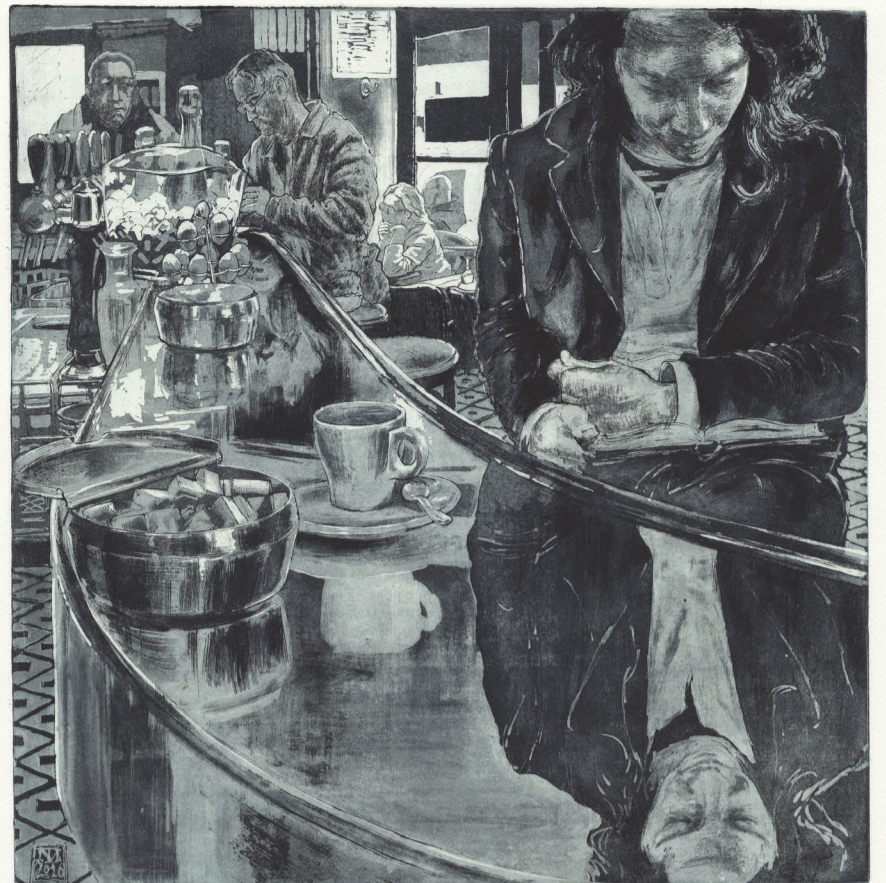
Gyere, nézd, mit kaptam, mit láttam ott,
és vittem őt is, hová látni voltam,
és egyetlen felhőben hallgatott,
esővel hullt a kéz, a könny, a sóval,

körül nehéz, lehajló illatok,
a Nappal jött az ég fehére, fénye
nem volt több egy árva fénynél, azok
mesélő csillagoknak ünnepéye,

majd átkarolt, s a kéz fején a vér
hűvös kutakból áramolt, iránya
rózsa volt, és délibáb, a borús ég

kiváló cseppje volt, mi visszatér,
és újra száll, és annyi, annyi bánat –

átkozott óhaj, hej, hogy szomorú légy.



Kőr dáma - Hommage à Patrick Modiano
(repszítés, aquatinta, metszet, 40 × 40 cm, 2016)

Teázgatunk, mégis alig

A széllel jött. Ment is azzal,
nézz utána irgalommal,
nem is száll, de nem pihenhet,
mellékes a gondolatban,
jól éreztük: hideg hely ez,
magunkat is, porig fáztunk,
meleg elmúl, hideg elmúl,
világé is így múlik el,
így dicsőség, úgy teázunk,
ha már kövér, legyen hattýú.

Csak a reggel józanító,
csak az este boldog itt, hol
jobban nyugszik éjjelente
vér a testben, test a térben,
jobban nyugszik, úgy teázgat,
mintha mi sem, az is semmi,
kicsentük az örökléteből
történetünk, alig, alig,
fényeskedjék neked jobban.

Ha a széle idetoldva,
két pogány közt, egy lépéssel,
csók a semmi, vágy a csókból,
egy csónakban lenne helyünk,
jó is lenne, talán szép is,
hol kiszállnék, hol teázunk,
mintha mi sem, mégis, mégis.



Ködös Duna (olaj, vászon, 100 × 150 cm, 2017)

Válogatás a Karantének pályázat díjazott műveiből

Kolev András

Tudatosulás

Georg Trakl emlékére

Dalos madárka száll az almafára,
színek fakadnak szürke vásznakon.
Az álmos rétre foltot fest a pára,
a Fölsémsírtak csendje fáj nagyon.

Egy félmosolyt a bodzaillat dajkál,
az udvaron rút felhőárny fut át.
A részeg őrnagy ferdén áll a falnál,
a kék szobában asszony vált ruhát.

Múló gyönyör, s partján egy másik létnek
szorong a lélek, bűnöket tagad.
Halk suttogás, titkot vigyázó léptek...
Vigasztalódsz s feloldozod magad.

Kiss Székely Zoltán

Kiülnek mind a vének

Kiülnek mind a vének a kapuk előtti
napszítta, esőverte, fagykoptatta padokra.
Gyapjas délutánokba temetik maguk,
fázékony testüket boldogan vetik a
koraesti kánikula árjába,
újabb tavasz öröközöldjébe.
Méhék röpdösnek bennük,
pacsirta szólal, zsvivajgó verebek.

Míntha rozsdá – fut ki belőlük a szó,
zörög ki szájukból a reszketeg vihánc.
Parázna kis sóhajok aszott bőrük alatt.
Néznek egymásra cinkosan.
Mások feledésüstjeit foldozgatják.

Besűrűsödik a délután,
mint édesanyám lekvárjai idővel.

Csak az üveg alján maradt
szilva zamata zenél.
Az emlékezés meleg vizével
feleresztve évtizedes ízek
szöknek elő a megmaradás
beszáradságából.

Ölükben déli nap dorombol,
kezük közt kötődik az ünnep
fonálból, szóból, nyugalomból.
Sosem elfogyó szerelemből.



Café (olaj, vászon, 80 x 140 cm, 2018)

Kürti László

tudósítás

negyvenhatos budapesti ostrom után, kétezer-ötszáz as állományból, öt víziló, egy elefánttehén, egy kétpúpú teve, egy láma, egy zebra, egy dél-amerikai borz maradt életben a fővárosi állatkertben. néhány oroszlán kiszabadulva, a földalatti vasút alagútjában megtévelyült, csonttá-bőrré fogyott lovakkal és döögökből tartották fent magukat hetekig, míg a felszabadító szovjet hadsereg ki nem lötte őket. a bombázások miatt romok alá került zsiráfoknak és elefántoknak esélyük sem volt a túlélésre. fűtött épületek beszakadt üvegtetői miatt vízbe fagytak a krokodilok a februári hidegben. nyolcmázsás, tízezer dolláros, ritkaságnak számító amerikai és európai bölényeket a kiéhezett és meggyötört fővárosiak a helyszínen trancsírozták föl és bölénypecsenyét, pörköltöt főztek belőle az óvóhelyeken. nem volt kérdéses, hogy a lovak, zebrák, pelikánok, őzek, antilopok, papagájok, lámák és pingvinek mind kés alá kerültek. az akváriumok tengeri halait megsütötték, akár a szomáli juhokat.

a vízilovak medencéjének vízellátása viszont nem a központi vízhálózatból, hanem a szomszédos Széchenyi fürdő természetes meleg, artézi vizéből kapta a vízutánpótlást, így bár éhezve, de túléltek az ostromot és az azt követő heteket. ahogy az élet újra beindult a városban, szép lassan visszakerült néhány, elpusztultnak hitt egzotikus állat. a fuvarozóállaltnál megtaláltak három zebrát, egy vénkisasszony lakásán két törpe selyemmajmot, majd kiderült, hogy vidéken két puputevével szántják a földeket. a feketepiacon még hosszú hónapokig lehetett gibbonokat és páviánokat, kakadukat és magellán-pingvineket beszerezni. az ebből származó magántenyésztők általi feketekereskedelem majd csak ötvenhat után múlt ki végérvényesen az országból.

Acsai Roland

Kunhalmok

Nekünk csak egyszerű dombok voltak.
Fel sem merült bennünk,
hogyan alattunk tán holtak

fekszenek, és hogy ezeket
a dombokat odahordták
valakik sok ezer éve,

letűnt, nomád hordák,
és hogy nekünk rájuk
emlékeznünk kéne,

vagy legalább nem zavarni álmuk.
Ami egykor egy vezér sírja volt,
ma fekete tücsök lakása.

Ahol egykor ór állt,
hogy a síkot belássa,
ma egy földből kinőtt ág,

és rajta egy imádkozó sáska.
Táborhegy, Sashalom, Temetőhegy...
Kitéve esőnek, hónapok

egyre csak kopnak,
és velük együtt kopunk mi is.
Kicsik,

a Holdról nem látni őket,
de róluk látni a Holdat.
Képzeteletünkben mégis

óriásira nőnek,
és felérnek az égig.



Breakfast time (Riyadh) (olaj, vászon, 90 x 120 cm, 2019)

LAPSZÁMUNK SZERZŐI

- Acsai Roland** (1975) író, költő, drámaíró, műfordító
- Ágoston Szász Katalin** (1996) szerkesztő, kulturális újságíró
- Benyhe István** (1954) író, költő, műfordító
- Bonczidai Éva** (1985) író, szerkesztő
- Csillag Tamás** (1987) költő
- Döme Barbara** (1973) író, újságíró, szerkesztő
- Fábián Tibor** (1974) író, újságíró, református lelkész
- Kántor Mihály** (1974) szakíró
- Kiss Székely Zoltán** (1951) költő, biológus, kutatótanár, tudomány-népszerűsítő szakíró
- Kolev András** (1967) költő
- Kürti László** (1976) költő, szerkesztő, tanár
- Leczo Bence** (1996) író, újságíró
- Pozsonyi Ádám** (1969) író, publicista, zenész
- Szondy-Adorján György** (1971) költő, író
- Varga Melinda** (1984) költő, szerkesztő, újságíró

Válogatás a Karantének pályázat díjazott műveiből

HA ITT VANNAK A BELGÁK

Fábián Tibor

Ha itt vannak a belgák, mindenki boldog és kiegyensúlyozott. Kinyitjuk a kaput, megkötjük a kutyát, megterítjük az asztalt és sűrűn figyeljük, itt vannak-e már a belgák? Aztán mégsem vesszük észre, mikor jöttek a belgák, akik illedelmesen az előszobában toporognak, az udvaron téblábolnak, majd a csengőt is megnyomják, és akkor végre rájövünk, hogy itt vannak a belgák. Az első pár perc mindig megható. Ilyenkor részletesen kivallatjuk egymást, hogy asszongya: háuárjú, és közben szünet nélkül mosolygunk egymásra. És ez még a nyelvtudást is helyettesíti. A falu népe boldog. Végre egy belga. Sőt kis szerencsével akár több is. Egy egész nyáj. Itt legelésznek nálunk egy egész hétig. Nincs is annál felemelőbb, mint naponta összefutni velük valamelyik kocsmá előtt és teli torokból, jelentőségteljes mo-

sollyal rájuk dörrenni az életre betanult hellót.

Ha itt vannak a belgák, felbolydul a falu. Éles szemű öregasszonyok pásztázzák minden léptüket, kölyökhad leselkedik utánuk. Üzenetek mennek, telefonok szólnak, hol látták őket és milyen irányba indultak. Ezért bárhová mennek a belgák, az utca mindig tele van önfeledten hellózó emberekkel. A helybeliek melle önbizalomtól duzzad. Úgy tartják, nem is olyan rossz hely az ő kicsiny falujuk, ha ide jönnek a belgák. Azok az igazán tehetetlen népség, akikhez nem mennek a belgák, mert ott sehol egy helló és egy háuárjú. Mert ha itt vannak a belgák, azt a városban is elújsághatjuk és a szomszéd faluban is, és ilyenkor kihúzza magát még a két-rét görnyedő öregasszony is, mert az ő falujában itt vannak a belgák. Aztán odahaza részletesen elmond-

hatja, hogy a szomszéd faluba bezeg nem járnak a belgák, mert a belgák sem hülyék, hogy akárhová járjanak. Ide, hozzánk azért járnak, mert mindenki örömmel és rokonszenvvel hellózik rájuk. A tiszteletes úr eteti, itatja őket, ők pedig járnak az utcát, felkeresik a régi ismerősöket. Nyelvtudás híján beérik kávéval, evéssel és ivással is.

Ha itt vannak a belgák, a boltosok is legalább annyira boldogok, mint mindenki más, de még kicsit jobban is, mert ők a számolatlan helló mellé még némi eurót is besöpörnek. Ilyenkor ugyanis egy hétig minden dobozos sörrel felvásárolnak a faluban a belgák. Az már rosszat jelent, ha a flakonos sör is veszik, mert ez azt jelenti, hogy minden rendes sör elfogyott, és már csak a legalja maradt. Mert ezek a belgák, ha nagyon belejönnek, mindent megisznak. A szegény ember fla-

konos sörét is. Ilyenkor a falu csak bort iszik, egyrészt megszokásból, másrészt mert amikor itt vannak a belgák, mindenki kifogy a sörből.

Ha itt vannak a belgák, olyankor mindenki arról álmodik, hogy egy kedves mosolyért, egy stampedli pálinkáért és jó sok hozzáadott hellóért hátha meghívják őt és kedves családját Belgiumba ezek a jószágos belgák. Persze megy a szóbeszéd, hogy milyen takarékos a belga vendéglátás, nincs repeta, és ki hány kilót fogyott egy ötnapos belga kiránduláson. De azért a potya az mégiscsak potya, pláne, ha belga az a potya. A minap is addig töltötte valaki az egyik belgába a sörét, hogy a szegény belga végül szentül fogadta, pontosabban kézzel-lábbal elmutogatta, hogy az illetőt családjával egyetemben saját maga fuvarozza el Belgiumba. Ilyenek ezek a belgák. Egy kis kedves-

ségért és még több sörért mindenre képesek.

Ha végül elmentek a belgák, a falu visszasüllyed a belgák előtti apátiába. Már nem vagyunk különbek másoknál, már nem példálózhatunk azzal, hogy itt vannak a belgák. Nincs kinek hellózni az utcán, a boltokban nem fogy már a sör. A vájt fülű öregasszonyok visszatérnek a délutáni sorozatokhoz. A kocsmában egy darabig még megy erőltlenül, vontatottan a szóbeszéd, hogy vajon kit hívtak meg magukhoz nyárra a belgák? Aztán orárisan megtépedik, aki pofátlanul meghívatta magát. Vajon mivel csavarhatta az ujja köré ezeket a derék belga népeket? Aztán valahogy megnyugszanak a kedélyek, és már csak a gyermekek kérdegetik heti rendszerességgel a tiszteletes urat, hogy vajon mit írnak, mikor jönnek legközelebb a belgák?



Fotó: Kelemen Richárd

Lapszámunkat **TAKÁTS MÁRTON** grafikus- és festőművész képeivel illusztráltuk.

Takáts Márton 1971-ben született Budapesten. 1995-ben diplomázott a Magyar Képzőművészeti Főiskola képgrafikai szakán; 1995-96 között végezte a mesterképzőt. Mestere mindvégig König Róbert volt.

Elyerte a Lánchíd-pályázat fődíját; a párizsi „Salon 1999” Espace Eiffel Branlyn bronzérmert nyert, a 2001-es „Orbis Pictus” országos tárlaton Veszprém város díját, a 2006-os Vásárhelyi Tárlaton Galyasi Miklós-díjat, 2017-ben a Csongrád Megye Önkormányzataiért Alapítvány díját kapta, 2008-ban Koller

díjat, 2010-ben római ösztöndíjas volt, idén pedig elnyerte a Magyar Művészeti Akadémia három éves alkotói ösztöndíját.

Grafikai munkásságának java része a KOGART Kortárs Művészeti Gyűjtemény tulajdonában van.

*

A különféle közösségi oldalak nyújtotta lehetőségek befolyásolják a kommunikációt - nemcsak a pár szavas közlések vagy a hangulatjelekkel kiváltott reakciók lettek gyakoriak, de ez a fajta nyilvánosság a vizualitás térfelére tolja át mindazt a közlendőt, melyet korábban legtöbbször szavak segítségével próbáltak megragadni. Persze ez igen összetett jelenség, a kamerákkal felszerelt mobiltelefonok elterjedése és az emberi hiúság éppúgy tényező ebben, mint a közösségi oldalak által kínált önprezentációs lehetőségek. Ez utóbbiak lehetnek egész sekélyesek: a legelőnyösebb szögből készített szelfiktől kezdve a tárgyakkal vagy élményekkel való hencseregés különféle szintjeiig, olykor pedig úti beszámolók, családi események, sikerek krónikája jelenik meg az idővonalakon. Egyfajta idillekből építkező képes naplónak fejlődik egy-egy profil. Amolyan kvázi-émlékek gyűlnek így össze a virtualitásban, gondoljunk csak arra, hány-szor emlékeztetnek, hogy ez történt x éve, holott



Budapest, hommage à Piranesi IX. - Nyugati pályaudvar (rézkarc, 25 x 50 cm, 2006)

másképp talán nem jutna eszünkbe az az évvel korábbi nap. Az egyik legbizarrabb lehetőség a „történet” - amikor egy kép egyetlen napig látható, majd eltűnik. Ezek a furcsaságok jártak a fejemben, amikor Takáts Márton honlapjára keveredtem és végignézttem az ott közzétett munkáit. *Tűnő időm nyomában* - ő így nevezi ezt a sorozatot, melybe az összes műve beleillik.

A tűnő idejéből milyen képeket ragad ki az az ember, aki kamerák nélkül is képes a képalkotásra? Mit rögzít ezeken a rajzolt, karcolt, festett, pepecselve, elidőzve, hetekig beleragadva alkotott képeken? Mit en-

ged látni ez a napló az alkotó napjaiból? Mit enged látni a teremtésből és a teremtett világot idejéből? És a teremtés mit érzel az idő következetességéből, miközben kilép az ajtón, ücsörög a bárpultnál vagy a kávéházban megváltja a világot?

Ismerős jelenetek, ismerős helyszínek, ismerős alakok - Takáts Márton elköteleződött a figurális ábrázolás mellett, mert kell a közös nyelv, kell a közös látás, az újrashasznosított panelekből épülő magánmitológiák korában ő a valóságérzékelésre alapozza a világértelmezést. Olykor olyan múltat látunk, amely majd lesz - gondoljunk csak a Piranesivel felelő Budapest-képekre, melyeken a főváros ma még forgalmas helyszínei már romokként láthatók. Olykor úti élményeket ragad meg, egy város arcát az emlékezés ellenfényében - elmosódott vonásokkal, mégis olyan közelségből láttatott portrék ezek, mint ahogy azoknak az arcát tudjuk felidézni, akikkel a lelkünk valóban találkozott. Van ebben valami ösztönös, szenvedélyes kitérülködés, és van valamiféle alig titkolt, mindenben átszűrő sebezhetőség. Játék a lehetőségekkel, a keresés öröme, a megtalálás rezignáltsága, Casanova magányossága - *Életem története* (a 18. századi kalandor ezt a címet adta az emlékiratainak). De most az alvilágban látjuk őt viszont, úgy lépdel a sínek mellett, hogy a villamosról leszállva a napi rohanásban akár egymásba is botolhatunk. Az idő köztünk jár, tőlünk múlik - állapítja meg bölcs bölintással Takáts Márton.



Budapest, hommage à Piranesi VI. - Vásárcsarnok (rézkarc, 25 x 50 cm, 2005)

hamuban sült pogácsa

KALANDOZÁSOK A MÁTYÁS-TEPLOMBAN

Ágoston Szász Katalin

Nagy örömeinkre mostanában egyre több olyan ismeretterjesztő kötet jelenik meg gyerekeknek, amely nemcsak adott témában nyújt releváns információt, hanem teszi mindezt művészi igénnyel és kiemelkedő szórakoztatási faktoralal. Így a gyerekek és fiatalok az adott tematikán kívül magához az olvasáshoz, a dolgok elmélyülő tanulmányozásához, felkutatásához is kedvet kaphatnak. Februárban az Országházat egészen kicsiknek bemutató *Szél hozta rézvitéz* című meseregényt ajánlottuk, most a Mátyás-templom történetével foglalkozó, kamaszok számára készült *Múltébredők* című képregényt szeretnénk megmutatni kedves olvasóinknak.

A Budavári Nagyboldogasszony-templom – a Mátyás-templom, ahogy mindenki ismeri – a tíz-tízennyolc éves korosztályt megcélzottan hozta létre a képregényt, Dávid Ádám író és Németh Gyula grafikus közreműködésével. Fontosnak tartják, hogy az osztálykiránduláson részt vevő, a családi nyaralás során a templomba látogató gyerekek és fiatalok ne a múzeumlátogatás kötelező aspektusát érezzék magukra kényszerítve, hanem valódi érdeklődéssel, nyitottsággal forduljanak a templom és Magyarország történelme és annak tárgyi emlékei felé. Közleményükben arra is kitértek, hogy bár a Mátyás-templom elsődleges megtekintői általában külföldi turisták, a belföldi utazások és kirándulások



fellendülésével a fiatalokat is szeretnék megszólítani, tartalmas és maradandó, sőt gondolkodásra és további érdeklődésre inspiráló élményt nyújtani számukra is.

A képregény kerettörténete szerint a kamasz Berci osztálykiránduláson vesz részt a Mátyás-templomban, de nem kifejezetten élvezi. Odakint esik az eső, Béla bá idegenvezetése pedig száraz és monoton. A fiú unalmában a templom által kifejlesztett telefonos alkalmazást kezdi böngészni, és azon keresztül váratlanul feltöri a titkos kódot, melynek hatására megáll az idő és életre kelnek a templom szobrai: Tabula és Rasa, a múltébredők az időlift segítségével elkalauzolják Bercit a régmúltba és bemutatják neki a templom történetét. Időutazásuk a 13. században kezdő-



dik IV. Béla uralkodása alatt, majd megtekintik Károly Róbert megkoronázását. Szó esik a templom első nagy átalakításáról, Hunyadi János kincseiről és a városi legendáról, miszerint Mátyást a Duna jegén választották királlyá. A múltébredők azt is elárulják Bercinek, hogyan alakult igazságos királyunk magánélete és udvarának műveltsége, illetve hogyan keletkezett a Mátyás-templom becenev. A török uralmat, az 1723-as nagy tűzvészt, majd Ferenc József és Sisi megkoronázását is végignarrálja a két kedves, pimasz és eleven szobor. Mesélnek jó barátjukról, Friciről, vagyis a templomot felújító Schulek Frigyes műépítésről és kedvenc mondásáról: „Maga a templom képezi az épület történetének csaknem egyetlen, habár gazdag

forrását.” Berci elcsodálkozik a II. világháború alatt kialakított óvóhelyen és az üveglakok megmenetésén, majd Károly herceg és Diana 1990-es látogatásán, közben mindvégig rendületlenül, de bájosan szelfizget.

A kötet szövegét Dávid Ádám írta. Az író-költő-szerkesztő elsősorban gyerekeknek és kamaszoknak szóló verseket, meséket, regényeket, képregényeket és drámákat ír, eddig hét kötete jelent meg, és két gyerekdarabját is bemutatták. Az illusztrációkat Németh Gyula grafikus készítette, aki húszéves pályafutása alatt foglalkozott már látványtervezéssel és tervezőgrafikával az Amerikai Egyesült Államokban, Mexikóban és a Dominikai Köztársaságban, megbízási között szerepelt a Coca-Cola, a Pepsi és az NBA is. Az elmúlt években visszatért a kézi illusztráláshoz, számtalan külföldi és magyar kötetet és képregényt álmódott meg. Nem ez a nagyszerű alkotópáros első közös munkája: 2016-ban Olofsson Placid atya és Mencer Gusztáv atléta gúlgón töltött éveit és példamutató helytállását, 2018-ban pedig Mindzsenty József bíboros életrajzát írták-rajzolták meg, valamint Dávid Ádám *Millennium expressz* című történelmi kalandregény-trilógiájának második és harmadik kötetéhez is Németh Gyula készítette a borítót.

A grafikai kivitelezés megragadó és professzionális. A képregény közvetlenül szól olvasóihoz, csintalan humorral és mai referenciákkal hozza közel a régmúlt történéseit a megcélzott korosztályhoz:

„– A törökök kiürítették a templomot, lemeszelték a falakat, és szőnyegeket terítették a padlóra. Egyszóval végig kellett néznünk, ahogy dzsámivá alakítják Mátyás templomát.

– Azért más is történt a török uralom alatt.

– Például jó néhány fürdőt építettek Budán.

– Végül 1686-ban Buda alá érkezett a Szent Liga.

– Ez a Szent Liga...

– Nem, Berci, mielőtt megkérdeznéd, ennek semmi köze a focinhoz.”

Egyedül azt sajnáltam, hogy a kötet puha táblás – szöveges és képi kivitelezése megérdemelné egy keménytáblás kiadást is mindenképpen. De ha arra gondolok, hogy általános iskolás gyerekek fogják kézzől kézre adogatni és táskájukba gyömöszölni, hogy a kirándulás, nyaralás, Budapest-látogatás alatt mindvégig maguknál tudhassák és bármikor előkaphassák olvasgatni, akkor belátom, hogy valóban jó döntés született a könyvkötés szempontjából is.

Dávid Ádám, Németh László:
Múltébredők. Mátyás-templom Gondnoksága, 2020



KÁTAY BÉLA PLÉBÁNOSNAK AZ ÜVEGABLAKOKAT AZÉRT SIKERÜLT IDŐBEN BIZTONSÁGBA HELYEZTETNIE.

CSAK ÓVATOSAN!

Ujj a lap alatt

GÉPEK A JÖVŐBŐL

James Cameron 1984-es fantasztikus filmje, a meglehetősen szerény költségvetésből készült *Terminátor – A halálosztó*, nemcsak az évtized egyik legmeghatározóbb műfaji filmje lett, de nemzetközi sztár csinált az osztrák Arnold Schwarzeneggerből, valamint számtalan hullámzó minőségű folytatásnak is megágyazott. A Skynet nevű mesterséges intelligencia által kirobbantott globális atomháború jövőjéből érkező gépek története hamar kinőtte a mozivásznakat. Regényekben, képregényekben, tévésorozatban és persze videójátékokban gombolyították tovább az amúgy viszonylag egyszerű felütést. Az időutazással csavart eredeti történet szinte adta, hogy ne csak a jelenünkbe vagy épp a múltunkba, de a filmek által legtöbbször csak mellékesen jelzett apokaliptikus jövőbe is rendre elkalauzoljanak bennünket. Természetesen a folyamatosan bővülő univerzum egy idő után kezdett egyre zavarosabbá válni, amin a filmek töredézet kon-

tinuitása sem sokat segített. Külön érdekesség, hogy 1994-ben a Lap-ics kiadó gondozásában Magyarországon is elindult egy *Terminátor*-regényciklus, melyet különféle angol álnévek alatt honi írók vetettek papírra. Később a Cherubion kiadó folytatta a mára már több mint 19 kötetre hízott magyar Halálosztó-eposzt, melyek között akad egy-két sikerültebb darab is.

Sajnos ugyanez már kevésbé mondható el a gyilkos gépek videó-játékos pályafutásáról. A legelső hivatalosan licencelt játékra 1991-ig kellett várni, ennek megjelenését pedig pontosan a *Terminátor 2. – Az ítélet napja* mozis bemutatójához igazították. Az első film cselekményét feldolgozó DOS-alapú játékban a jövőből érkezett katoná, Kyle Reese bőrbe bújva kellett oltalmaznunk a likvidálásra kijelölt Sarah Connort az öt üldöző megállíthatatlan robottól. A játék egyik bravúrja volt, hogy ha akartuk, akár a terminátorral is játszhattunk, és ilyenkor

természetesen Sarah Connor elpusztítása volt a célunk. Az akkoriban még gyerekcipőben járó háromdimenziós grafika ma már megmosolyogtató, de a játék megjelenésének idején kifejezett ritkaságnak számított. Ezt követően a kilencvenes éveket elárasztották a szerényebb kiállítású *Terminátor*-játékok, ezek egy része a játékkermek gépeire vagy az akkor teret hódító Sega, illetve a Nintendo konzolaira készültek. Az emelkedő játékfejlesztési költségek miatt a 2000-es évekre a kiadók már csak kisebb mobiljátékokkal vagy az újabb mozifilmekhez készült kísérő címekkel mertek szerencsét próbálni. Ezek sorában jelent meg 2003-ban a magyar fejlesztésű *Terminator 3: War of the Machines*, 2010-ben a *Terminator Salvation*, majd 2017-ben a *Terminator Genesis*.

A tavalyi *Terminator Resistance*, bár koncepciójában az eredeti, 1984-es filmhez nyúl vissza, megjelenését a *Terminátor: Sötét végzet* premierjéhez időzítették. Története mégsem

kapcsolódik a legutóbbi filmhez, sőt bölcsen elkerüli az időutazás fejfájdító paradoxonjait is. Ehelyett az apokaliptikus jövőbe repít minket, ahol a gépek ellen harcoló emberi ellenállás egyik közlegényét, Jacob Riverst teszi meg hősné. A játék kezdetén a fiatal ember egységét szétzúzzák a terminátorok, így egyedüli túlélőként próbálja felkutatni valamelyik másik, közelben rejtőző ellenálló sejtet. Rádióval kapcsolatba lép vele egy titokzatos férfi, aki tippekkel és útmutatásokkal látja el, ám a személyére vagy az indítékaira tett kérdéseket rendre kikerüli. Jacob keresése közben civilek kis csoportjába botlik, akiket az oltalmába vesz és akik különböző megbízásokkal látják el. Hősünk egy különösen veszélyes robottal való összecsapást követően felismeri, hogy a gépeket irányító Skynet prioritizált célponttá minősítette őt, ám ennek pontos okai egyelőre számára is ismeretlenek. Választ egyedül rejtélyes segítőjétől remélhet.

Játékmenet vonatkozásában a *Resistance* a *Terminátor*-játékok eddigi legösszetettebb darabja. Műfaját tekintve egy belső nézetes lövöldözős akciókaland, és ilyet már láttunk a sorozatban korábban is, ám az élményt más játékokból ismerős mechanizmusokkal igyekszik színeztetni. Ennek jegyében a küldetések teljesítéséért kapott pontokból fejleszthetjük Jacob képességeit, de helyet kapott a tárgykészítés és az ehhez szükséges erőforrások gyűjtögetése is. Igazi meglepetés, hogy a készítőknél még választható dialógusok írására is volt ambíciójuk, így hősünk kedvére cseveghet más túlélőkkel és megismerheti azok történetét. Mindezek ellenére a *Terminator Resistance* nem különösebben izgalmas játék, grafikai megjelenése is inkább avított mondható. Mégis, a majd harminc évre visszatekintő *Terminátor*-adaptációk közül mesze a legjobbnak minősül.

(*Terminator Resistance*. Platform: PC, Xbox One, Playstation 4)